

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

СЕРПЕНЬ 2016 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів, зібраних
у серпні 2016 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
Кримської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. Вступ.....	2
2. Громадянські і політичні права.....	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Затримання.....	3
Обшуки.....	3
Політично мотивовані кримінальні переслідування.....	4
Переслідування учасників київського Майдана:	
Справа Олександра Костенка.....	4
«Справа 26 лютого».....	4
Справа «Хізб-ут-Тахрір».....	5
«Справа українських диверсантів».....	6
Свобода слова та висловлювання думок.....	8
Справа Миколи Семени.....	8
Справа Ільмі Умерова.....	9
Справа Лариси Китайської.....	10
Свобода мирних зібрань.....	12
Порушення свободи мирних зібрань у зв'язку з днем пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу.....	12
Свобода пересування та питання переміщення через пункти пропуску.....	13
Моніторинг українських контрольних пунктів в'їзду-виїзду.....	13
3. Додатки.....	15

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

ЗАТРИМАННЯ

5 серпня співробітники підрозділу ОМОН увійшли в приватне кафе «Диван» на вулиці Горького в Сімферополі і висунули до присутніх вимогу показати документи. Свої дії вони пояснили відпрацюванням антитерористичних заходів. Власник кафе Тимур Шабутов повідомив, що після цієї перевірки співробітники ОМОНу забрали з собою двох жінок з метою ідентифікації особи та перевірки документів¹.

ОБШУКИ

4 серпня кримський адвокат Еміль Курбедінов повідомив, що в офіс колеги адвокатів в Сімферополі намагалося проникнути близько 13 осіб. У приміщенні перебували дві співробітниці, котрі зачинили двері та вікна. Очевидці повідомили, що серед осіб, котрі мали намір пробратися до офісу, вони розпізнали співробітників ФСБ РФ і Центру з протидії екстремізму МВС РФ². Це дозволило адвокатам припустити, що співробітники ФСБ і МВС мали намір провести несанкціонований обшук.

12 серпня в будинку кримського татарина Рефата Мазалова співробітники МВС здійснили обшук. Після обшуку в супроводі співробітників ОМОНу Мазалова було доправлено для допиту в РОВД Бахчисарая. Після допиту його відпустили, уточнюється інформація щодо його процесуального статусу. Чинна на тепер прокуратура Автономної Республіки Крим в Україні (м. Київ) на підставі цього факту розпочала досудове розслідування кримінальних проваджень за ознаками злочинів, передбачених ст. 146 КК України (незаконне позбавлення волі), ст. 162 КК України (порушення недоторканності житла)³.

23 серпня в селищі Леніно в будинку кримського татарина Ремзі Муслімова було здійснено обшук. Перший заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Наріман Джелялов повідомив, що в наслідок обшуку було вилучено кілька примірників «забороненої літератури» та комп'ютер. Муслімова зобов'язали з'явитися в районне управління ФСБ для допиту⁴.

¹ <http://ncrim.ru/news/view/05-08-2016-vladelec-kafe-divan-v-simferopole-rasskazal-zachem-k-nemu-prihodili-siloviki-5-avgusta-2016-goda>

² <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1165685656829363>

³ http://ark.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=190605&fp=10

⁴ <https://www.facebook.com/nariman.dzhelalov/posts/1195512443845947>

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНІ КРИМІНАЛЬНІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УЧАСНИКІВ КИЇВСЬКОГО МАЙДАНА: СПРАВА ОЛЕКСАНДРА КОСТЕНКА

3 серпня мати Олександра Костенка Олена прибула до виправної колонії № 5 в Кірово-Чепецьке для першого побачення з сином. За ст. 89 Кримінально-виправного кодексу РФ, Олександр має право на довготермінове побачення з матір'ю тривалістю три доби на території колонії. Проте побачення тривало з 3 серпня з 16.00 і до 5 серпня до 9:30. Вранці 5 серпня Олені Костенко запропонували залишити колонію. Тобто, адміністрація колонії власним волонтаристським рішенням передчасно без підстав перервала побачення⁵. Такі дії суперечать нормам Кримінально-виправного кодексу РФ і порушують право Олександра на тривале побачення.

Також Олена Костенко повідомила, що Олександр перебуває в 4-му загоні, де відбувають покарання 108 осіб різних національностей, віросповідань і політичних поглядів. За її словами, в загоні є в'язні, котрі вороже ставляться до Олександра через його українську національність⁶.

19 серпня Олександру Костенку відмовили у пом'якшенні вироку — в заміні покарання у формі позбавлення волі на менш суворий вид кари. Адвокат Дмитро Сотников повідомив, що причиною такої відмови стало переконання адміністрації колонії у наявності в Олександрі «схильності до втечі»⁷.

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

2 серпня відбулося засідання верховного суду Криму у справі **Ахтема Чийгоза**. Прокурор зачитав звинувачення, підсудний відмовився визнати себе винним. Ахтем Чийгоз передав клопотання про припинення осібногo процесу проти нього до рішення за належною апеляційною скаргою, про допуск до зали суду громадян і засобів масової інформації та про здійснення аудіо-запису судом засідання. Адвокат подав скаргу на режим відео-зв'язку з підсудним. Суд відхилив всі апеляційні скарги.

3 серпня верховний суд Криму відхилив апеляційну скаргу на пролонгацію терміну утримання Ахтема Чийгоза під вартою.

9 серпня впродовж слухання у справі Ахтема Чийгоза судді Віктор Зіньков, Ігор Крючков і Олексій Козирєв відмовилися допустити до захисту Ахтема Чийгоза адвоката Еміля Курбедінова, присутнього в залі суду з ордером. За інформацією адвоката Миколи Полозова, клопотання захисту і обвинуваченого були повністю проігноровані суддями, що суперечить статті 120 КПК РФ⁸ і праву на справедливий суд.

Всього за серпні відбулося сім засідань у справі Ахтема Чігоза (2, 9, 12, 18, 23, 25, 26 і 30 серпня). Під час засідань заслуховувалися свідчення потерпілих. Ними є колишні співробітники МВС України, котрі на тепер служать в поліції РФ, і представники парамілітарного

⁵ Згідно п. 72 наказу Міністерства юстиції РФ № 205 «Об утверждении правил внутреннего распорядка исправительных учреждений»

⁶ <http://crimeahrg.org/posle-svidaniya-s-materyu-politzaklyuchennogo-kryimchanina-aleksandra-kostenko-shantazhirovali-sotrudniki-fsb/>

⁷ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=686192058224396&id=100005008243232

⁸ <https://www.facebook.com/nikolay.polofov/posts/1100467103352018>

формування «Самооборона Криму». Ахтем Чийгоз не був присутній на цих засіданнях. Зв'язок з ним відбувався в режимі відео-конференції. Більшість потерпілих засвідчують нібито отримання легкої шкоди здоров'ю внаслідок тисняви чи отруєння газом, що його розбрикували невідомі особи. У переважній більшості потерпілі не зверталися до медичних установ на час начебто отримання таких травм і не мають належних медичних довідок, що підтверджували б наявність травм. Потерпілі також не можуть обґрунтувати зв'язок між Ахтемом Чийгозом і тим, що їхньому здоров'ю нібито було заповдіано шкоду.

31 серпня дружина Ахтема Чийгоза Ельміра Аблязімова повідомила, що співробітники кримської пенітенціарної служби ускладнили систему передачі ліків в СІЗО. Тепер передача ув'язненим ліків має супроводжуватися направленням від лікаря та сертифікатом якості на ці медикаменти.

Крім Ахтема Чийгоза, у «справі 26 лютого» під вартою досі перебувають **Мустафа Дегерменджи та Алі Асанов**.

СПРАВА «ХІЗБ-УТ-ТАХРІР»

В Криму у справі «Хізб-ут-Тахрір» під вартою перебувають 14 осіб — **Руслан Зейтулаєв, Рустем Ваїтов, Нурі Примов, Ферат Сайфулаєв, Енвер Бекіров, Вадим Сірук, Муслім Алієв, Емір-Усеїн Куку, Рефат Алімов, Арсен Джеппаров, Енвер Мамутов, Ремзі Меметов, Зеврі Абсеїтов, Рустем Абільтаров**. Їх звинувачують за ч.1 ст. 205.5 КК РФ (Створення терористичної організації) та/чи ч.2 ст. 205.5 КК РФ (Участь у терористичній організації).

2 серпня адвокат Еміль Курбедінов повідомив, що Руслан Зейтуллаєв вже п'яту добу перебуває у карцері за відмову зняти весь одяг під час обшуку в слідчому ізоляторі м. Ростов-на-Дону (РФ).

Адвокат також проінформував, що суд ігнорує позицію підсудних і захисту та наполягає на проведенні чотирьох засідань поспіль протягом чотирьох днів. Він переконаний, такі дії є нехтуванням права на захист і справедливий суд, права на рівноправність сторін у процесі, зокрема й у наданні доказів⁹.

22 серпня під час перерви в судовому засіданні в Ростові фігуранти «справи Хізб ут-Тахрір» Руслан Зейтуллаєв, Рустем Ваїт, Нурі Примов і Ферат Сайфуллаєв розповіли про вкрай погані умови перебування в ростовському СІЗО. За словами Рустема Ваїтова, камера, де вони утримуються на час суду в Ростові, дуже маленька, тут насилу може знаходитися двоє людей. Також вони сповістили, що не отримують листів і позбавлені можливості дізнаватися новини.

22 серпня Ферат Сайфуллаєв виступив із свідченнями та відкинув власну причетність до діяльності терористичної організації.

23 серпня у Північно-Кавказькому військово-окружному суді в Ростові Нурі Примов і Рустем Ваїт відхилили звинувачення у тероризмі. Руслан Зейтуллаєв відмовився виступати із свідченнями, посилаючись на ст. 51 Конституції РФ. Він також назвав слідство «заангажованим».

24 серпня під час дебатів прокурор оголосив позицію щодо покарання: для Руслана Зейтуллаєва як «організатора» — 17 років колонії суворого режиму, для Рустема Ваїтова і Нурі Примова — по сім років виправної колонії загального режиму, Ферату Сайфуллаєву — вісім років, теж у виправній колонії загального режиму.

⁹ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1164237490307513>

31 серпня Руслан Зейтуллаєв, Рустем Ваит, Нурі Примов і Ферат Сайфуллаєв виступили з останнім словом у Північно-Кавказькому військово-окружному суді. Виголошення вироку призначено на 7 вересня.

«Верховний суд Криму» переніс розгляд апеляційної скарги на пролонгацію терміну утримання під вартою Мусліма Алієва. Засідання було перенесено з тієї причини, що слідчий не з'явився в залі суду. Розгляд призначено на 6 вересня¹⁰.

5 серпня адвокат Еміль Курбедінов отримав відповідь від начальника УФСВП Криму Булгакова В. В., де підтверджено факт незаконного утримання Енвера Мамутова в одиночній камері протягом тривалого часу (*Додаток 1*).

9 серпня верховний суд Криму залишив без вдоволення апеляційні скарги на пролонгацію арешту Енвера Мамутова та Ремзі Меметова¹¹.

27 серпня співробітники поліції РФ зробили спробу увійти до будинку арештованого в Бахчисарай у справі «Хізб ут-Тахрір» Зеврі Абсеїтова. За словами глави ЦВК Курултаю кримськотатарського народу Заїра Смедляєва, дружини Зеврі Абсеїтова не було вдома. У будинку перебували лише літні батьки. Поліціанти повідомили їм, що нібито мають потребу дещо оглянути, але відповідних документів для обслідування приміщення не продемонстрували. Батьки відмовилися надати їм доступ до будинку¹².

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

10 серпня ФСБ Росії офіційно заявила, що в Криму вдалося запобігти «ряд терористичних актів», нібито «підготовлених Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України»¹³. Був заарештований **Євген Панов**, громадянин України, мешканець Енергодару Запорізької області (Україна), який, за заявою ФСБ, є співробітником Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Міністерство оборони України спростувало інформацію про те, що Євген Панов нібито співробітник ГУР України. Зв даною справою також були заарештовані ще два громадянина України: **Андрій Захтій та Редван Сулейманов**.

Родичі Панова повідомили, що він зник 7 серпня. У заяві ФСБ Росії на ім'я директора консульського департаменту МЗС Росії зазначено, що Панов був затриманий 10 серпня о 21:35. Однак в російських ЗМІ перші публікації про затримання Панова з посиланням на офіційний сайт ФСБ РФ з'явилися о 15:35 10 серпня¹⁴. Таким чином, інформація в ЗМІ про затримання Панова з'явилася на 6 годин раніше офіційно заявленого часу затримання, що може вказувати на приховування реального часу затримання.

Згідно із заявою ФСБ Росії в МЗС Росії, Панову звинувачують за ч.2 ст. 208 КК РФ «Участь в незаконному збройному формуванні, з метою, що суперечать інтересам РФ». Однак на офіційному сайті ФСБ Панов звинувачується у диверсії і підготовці терактів. Таким чином, заяви ФСБ суперечать одна одній.

Інший фігурант справи, Андрій Захтій 8 серпня судом Сімферополя був засуджений до 15 днів адміністративного арешту за хуліганство. Однак після затримання Панова ФСБ звинуватила

¹⁰ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=276026202783184&set=gm.523381231192803&type=3>

¹¹ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1170352286362700>

¹² <http://ru.krymr.com/a/news/27949505.html>

¹³ <http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.htm%21id%3D10437869%40fsbMessage.html>

¹⁴ http://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201608101559-vo3a.htm

його в зовсім іншому злочині. Так: 12 серпня ФСБ опублікувала відео з його «визнанням» про підготовку диверсій. Третій фігурант справи, Редван Сулейманов в своїх «вдячних» свідченнях, які зафіксовані на відеозаписі, називає в якості свого місця проживання у Запоріжжі неіснуючу адресу. Це може свідчити про фальсифікацію свідчень.

На відеозапису допиту¹⁵⁾ Панова, що був опублікований ФСБ, на обличчі і тілі українця видно сліди застосування фізичного насильства. Панов зник на території Криму 7 серпня, 10 серпня ФСБ заявило про його затримання. Однак родичі повідомили, що Панова жорстоко катували протягом трьох днів з метою отримання зізнань, швидше за все в період з 7 по 10 серпня. Родичам стало відомо, що для тортур використовувався електричний струм, поліетиленовий пакет на голову, загрози сексуальним насильством.

Дружина Андрія Захтея повідомила, що до її чоловіка також застосовувалися тортури з метою отримати від нього необхідні для ФСБ свідчення.

Адвокат Панова відмовляється спілкуватися з родичами затриманого, не надає їм інформацію про його стан здоров'я, місце знаходження та обвинувачення. Адвокат не робить жодних дій з фіксації тортур, примушує підзахисного визнати провину, не дивлячись на фальсифікацію доказів. Таким чином, цей адвокат не виконує функцій захисника.

Родичі Панова для його захисту за договором залучили іншого адвоката. Однак слідчі не допускають адвоката за договором до його підзахисному з порушеннями норм законодавства РФ¹⁶⁾. Також родичі повідомили, що Панова під тортурами змушують відмовитися від послуг адвоката, який залучений родичами.

Також у цій справі вбачаються політичні мотиви для фабрикації кримінальної справи. Так, Президент Росії Володимир Путін під приводом «затримання українських диверсантів в Криму» відмовилася від участі у зустрічі в нормандському форматі в Китаї в рамках саміту G20¹⁷⁾.

На підставі зафіксованих порушень прав людини щодо затриманих громадян України КПГ вважає, що «справа українських диверсантів» є ще одною політично вмотивованою кримінальною справою.

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=QWmRK6iOpRg>

¹⁶ <http://crimeahrg.org/v-kryimu-sledovatel-vruchil-advokatu-dokument-o-tom-chto-evgeniy-panov-ne-nuzhdaetsya-v-ego-pomoshhi/>

¹⁷ <https://ria.ru/world/20160810/1474061648.html>

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК

КПГ продовжує фіксувати епізоди блокування доступу до Інтернет-ресурсів на території Криму. Як-от, 1 серпня сайт «Крим.Реалії» оповістив про часткове блокування доступу до сайту в Криму. Неможливо було дістатися до сайту через провайдерів «Воля», «Ардінвест», «Трінет», «Міранда-медіа», «Скай-лайн», «Апекс Крим» (Керч), «Kerch.net». Регіонально користування сайтом стало неможливим, переважно, в північній, центральній та східній частинах півострова. Здійснюючи спробу увійти на сайт, користувачі бачили вікно з інформацією про обмеженість доступу до цього ресурсу.

Прокурор Криму Наталія Поклонська повідомила, що підґрунтям для блокування сайту «Крим.Реалії» є матеріали, зібрані прокуратурою Криму, зокрема й співробітниками відділу протидії екстремізму і тероризму¹⁸.

2 серпня про блокування доступу в Криму повідомили сайти «Події Криму», «Меридіан Севастополь», «Чорноморка».

4 серпня жителі Ялти розповіли, що блокується доступ до сайту «Оглядач». Телеканал АТР оповістив, що доступ до його сайту в Криму теж частково обмежений¹⁹.

5 серпня співзасновник громадської ініціативи «Крим СОС» Алім Алієв повідомив, що в Криму не має можливості входити на сайт «Крим-СОС». В офіційному реєстрі заборонених сайтів krymsos.com був відсутній, проте користувачі повідомляли про обмежений доступ²⁰.

7 серпня в КПГ надійшла інформація про блокування в Криму доступу до українських сайтів «Апостроф», «UAinfo» і сайту телеканалу СТБ.

7 серпня надійшла інформація, що провайдерів в Первомайському, Роздольненському, Красноперекопському, Джанкойському і Чорноморському районах попередили про відключення Інтернету протягом доби.

Український сайт «Громадське радіо» було заблоковано Роскомнадзором на території РФ і Криму на вимогу Генеральної прокуратури РФ. Причиною блокування названа стаття про організацію «Хізб ут-Тахрір» і арешти в Криму кримських татар, викладена на цьому сайті²¹. Належне сповіщення від Роскомнадзору надійшло до редакції «Громадського радіо». 23 серпня прокуратура Криму повідомила про відкриття ще однієї кримінальної справи за ч. 1 ст. 282 КК РФ. За свідченням прокуратури, «місцева мешканка розмістила на своїй сторінці в соціальній мережі «Вконтакте» текстові файли, чий інформаційний зміст спрямовано на розпалювання ненависті та ворожнечі до групи осіб, об'єднаних за ознаками національності»²². Втім яку саме інформацію прокуратура визначила такою, що порушує ст. 282 КК РФ, не вказано.

СПРАВА МИКОЛИ СЕМЕНИ

Український журналіст Микола Семена досі перебуває в Сімферополі під заборонаю від'їзду. ФСБ підозрює Семену в скоєнні злочину, передбаченого ч.2 ст. 280.1 КК РФ

¹⁸ <https://ria.ru/society/20160804/1473591757.html>

¹⁹ <http://ctrcenter.org/ru/news/166-v-krymu-zablokirovali-sajt-telekanala-atr>

²⁰ <http://ru.krymr.com/a/news/27903430.html>

²¹ <https://hromadskeradio.org/news/2016/08/12/v-rt-zablokuvaly-sayt-gromadskogo-radio>

²² <http://rkproc.ru/ru/news/prokuratura-iniciirovala-rassledovanie-po-faktu-vozbuzhdeniya-zhitelnicey-simferopolya>

(публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Російської Федерації). 29 серпня Київський районний суд Сімферополя відхилив скаргу адвоката Миколи Семени Олександра Попкова на дії слідчого ФСБ. На думку адвоката, слідчий ФСБ не надає можливості адвокату та його підзахисному ознайомитися з постановами про відмову в задоволенні наданих раніше клопотань. Такі дії слідчого є перешкодою у справі захисту Миколи Семени. Раніше адвокат подав прохання про скасування рішення щодо заборони від'їзду стосовно його підзахисного з метою подорожі журналіста до Києва для лікування в Інституті нейрохірургії.

СПРАВА ІЛЬМІ УМЕРОВА

Стосовно **Ільмі Умерова** порушено кримінальну справу за ч. 2 ст. 280.1 КК РФ «Публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ, вчинені із використанням інформаційно-телекомунікаційних мереж (Інтернету включно)».

9 серпня Ільмі Умерову на допиті в ФСБ передали повідомлення про те, що 11 серпня відбудеться судове засідання щодо розгляду клопотання про відправлення його до психіатричного стаціонару для проведення судово-психіатричної експертизи (**Додаток 2**). Раніше, 14 липня, він відмовився проходити таку експертизу.

11 серпня Київський районний суд Сімферополя дійшов рішення про переміщення Ільмі Умерова до психіатричного стаціонару для проведення судово-психіатричної експертизи. Підставою для розміщення його в медичному закладі стала інформація з матеріалів кримінальної справи про те, що Умеров страждає на хворобу Паркінсона (**Додаток 3**). Впродовж судового засідання стан здоров'я Ільмі Умерова різко погіршився, його госпіталізували з підозрою на інфаркт²³. Рішення про перебування Умерова в психіатричному стаціонарі суддя зачитував за його відсутністю в залі.

15 серпня захист Ільмі Умеров оскаржив постанову Київського райсуду Сімферополя про примусове направлення підзахисного на стаціонарну психіатричну експертизу²⁴.

Рефат Чубаров повідомив, що 15 серпня співробітники ФСБ мали намір виконати рішення суду про примусове направлення Ільмі Умерова до психіатричної лікарні та взяти його з лікарні, куди він потрапив з можливим діагнозом «інфаркт»²⁵.

18 серпня Ільмі Умерова виписали з лікарні, де він лікувався з причини підозри на інфаркт. Відразу по тому співробітники ФСБ доправили його до відділення № 9 стаціонарної судово-психіатричної експертизи для осіб, котрі не перебувають під вартою. За словами адвоката Миколи Полозова, таке переміщення в психіатричну лікарню є незаконним. Постанова суду про примусове проходження ним експертизи на той час ще не мала сили закону, оскільки захист оскаржив постанову, а рішення апеляційної інстанції ще не набрало сили. Саме тому адвокат переконаний, що дії співробітників ФСБ мають бути кваліфіковані як перевищення посадових повноважень і свавілля.

За повідомленням дочки Ільмі Умерова Айше, слідчий своїм розпорядженням заборонив їй побачення з батьком. Працівники психіатричної лікарні також не пропустили до нього

²³ <https://www.facebook.com/mark.feygin.9/posts/1148694945198263>

²⁴ <https://www.facebook.com/nikolay.polozov/posts/1105293246202737>

²⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=dCkiRJOm2MU&sns=fb>

адвоката Едема Смедляєва. 19 серпня побачення дозволили, але лише членам родини та адвокатам в денний час з 11.00 до 13.00 і вечором — з 17.00 до 18.00.

21 серпня стало відомо, що у Ільмі Умерова в психіатричній лікарні погіршився стан здоров'я, внаслідок чого він на деякий час знепритомнів²⁶).

Адвокат Марк Фейгін заявив, що захист Ільмі Умерова виступив із зверненням до Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, яке принижує гідність, ставленню чи покаранню стосовно дій органів слідства ФСБ РФ щодо підзахисного. На думку захисника, експертиза, що проводиться в Сімферополі за умов погіршення здоров'я Умерова, може бути кваліфікована як катування та порушення Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, яке принижує гідність, ставленню чи покаранню²⁷).

30 серпня Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Валерія Лутковська звернулася до Уповноваженого з прав людини в Російській Федерації Тетяні Москальковій з проханням вжити заходів для відвідин громадянина України Ільмі Умерова в психіатричній лікарні в Сімферополі, перевірки умов його утримання та стану здоров'я, а також можливості надання йому необхідної медичної допомоги.

31 серпня Ільмі Умерова відвідала «омбудсмен» Криму Людмила Лубіна у супроводі заступника головного лікаря психіатричної лікарні Світлани Димшиц. На питання дочки про те, на якій підставі Ільмі Умеров знаходиться в лікарні, якщо постанова про це ще не набрала сили, завідувач відділенням і заступник головного лікаря сказали, що вважають її чинною. Те ж саме питання було поставлене місцевому омбудсмену Людмилі Лубіній. Вона запропонувала родичам взяти консультацію адвокатів.

СПРАВА ЛАРИСИ КИТАЙСЬКОЇ

10 серпня старший слідчий слідчого відділку міста Ялта Головного слідчого управління Слідчого комітету РФ по Криму Андрусенко І.Л. ухвалив рішення про відкриття кримінальної справи № 2016497071 щодо **Лариси Китайської** за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Поширення ненависті чи ворожнечі, так само приниження людської гідності). Підставою для порушення кримінальної справи став пост у соціальній мережі Facebook. Згідно з постановою, неідентифікована особа за період з лютого по серпень 2015 року, в невідзначеному місці, розмістила на сторінці соцмережі Facebook під псевдонімом «Лариса Китайська» текст, що містить фразу з негативною характеристикою російського народу. На думку слідства, у тексті наявні висловлювання, що можуть викликати у «невизначеного кола осіб» ненависть до «будь-якої соціальної групи» (**Додаток 4**). Таким чином, в постанові про порушення кримінальної справи чітко не визначено об'єкт інкримінованого злочину та соціально небезпечні наслідки від презентованого тексту. Що більше, в постанові не вказано, на основі яких доказів слідчий дійшов висновку, що текст розмістила саме Лариса Китайська.

11 серпня прокуратура Криму визнала законним відкриття кримінальної справи проти Лариси Китайської за нібито розміщення «текстових файлів, що містять інформацію,

²⁶ <https://www.facebook.com/aysh.umerova/posts/1102147813156375>

²⁷ <https://www.facebook.com/mark.feygin.9/posts/1156963687704722>

спрямовану на розпалювання ненависті та ворожнечі до групи осіб, об'єднаних за ознаками національності»²⁸).

12 серпня активістка повідомила, що їй передано підозру про скоєння злочину та підписку про невиїзд. Китайську викликали на допит до слідчого, де показали їй численні скріншоти, буцімто зроблені з її сторінки в мережі Facebook. Вона заперечує, що розміщувала ці тексти.

29 серпня захист Лариси Китайської подав скаргу на постанову про відкриття стосовно неї кримінальної справи. Лариса Китайська переконана, що справу проти неї сфабриковано з метою політично-вмотивованого переслідування. Вона відверто висловлювала свою підтримку територіальної цілісності України, публічно брала участь в русі Євромайдан–Крим в Ялті в 2013–2014 рр.

²⁸ <http://rkproc.ru/ru/news/prokuratura-podverdila-zakonnost-vozbuzhdeniya-ugolovnogo-dela-v-otnoshenii-yaltinki>

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ

20 серпня співробітники поліції та адміністрації міста Сімферополь не дозволили провести мітинг «Обдурений Крим», під час якого активісти мали намір висловити свої претензії до місцевої влади. Раніше проведення мітингу планувалося на площі Леніна, втім адміністрація міста відмовилася погоджувати акцію на площі. Організатори перенесли мітинг до Палацу культури профспілок, про що поставили до відома місцеву адміністрацію²⁹). Однак, за свідченням голови громадської організації «Кримський республіканський антикорупційний комітет» Іллі Большедворова, перед початком акції з'явилися співробітники поліції та представники міської адміністрації, заборонили проведення заходу, посилаючись на те, що акцію не узгоджено з владою міста³⁰).

23 серпня **Михайла Батрака**, активіста Українського культурного центру в Криму, викликали до прокуратури Криму. Йому вручили попередження щодо неприпустимості порушення закону РФ «Про протидію екстремістської діяльності» та закону РФ «Про зібрання, мітинги, демонстрації, марші та пікетування». Причиною для виголошення попередження стала інформація, начебто отримана прокуратурою з ФСБ РФ, про підготовку масового заходу до Дня незалежності України³¹).

24 серпня Верховний суд Криму відмовив у задоволенні апеляційної скарги **Сейрана Салієва**. Раніше районний суд Бахчисарая засудив його до штрафу в 20000 рублів за «організацію несанкціонованого мітингу» 12 травня 2016 року. 12 травня Сейран Салієв в Бахчисарайі з мінарету місцевої мечеті оголосив через мікрофон про те, що співробітники ФСБ приходять з обшуками в будинки кримських татар. Цю дію було кваліфіковано як заклик до несанкціонованого мітингу³²).

ПОРУШЕННЯ СВОБОДИ МИРНИХ ЗІБРАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ДНЕМ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ

18 травня в День пам'яті жертв депортації в Судаку за участь в автопробігу з кримськотатарськими прапорами було затримано четверо кримських татар за ч. 2 ст. 20.2 КоАП РФ «Порушення визначеного порядку організації чи проведення зібрання, мітингу, демонстрації, ходи чи пікетування». Стосовно чотирьох затриманих суддя Судацького міського суду винесла постанови про припинення справи про адміністративне правопорушення. Однак поліція Судака оскаржила це рішення.

29 серпня Верховний суд Криму задовольнив скаргу поліції та скасував рішення суду першої інстанції про припинення провадження у справі про адміністративне правопорушення стосовно **Енвера Чавуша і Аблякіма Аблякімова**. У такий спосіб справу було повернуто для повторного розгляду до Судацького міського суду. Апеляційна скарга поліції щодо інших двох активістів, **Сейтмамута Сейтумерова, Аліма Мусліядінова**, розглядатиметься 1 вересня.

²⁹ <http://an-crimea.ru/page/news/142832>

³⁰ <http://echo.msk.ru/news/1824114-echo.html>

³¹ <http://voicocrimea.com.ua/main/predstavnika-ukra%D1%97nskogo-kulturnogo-centru-v-krimu-vizvali-do-prokuraturi.html>

³² <http://qha.com.ua/ru/obschestvo/sud-ne-udovletvoril-apellyatsionnyu-jalobu-seirana-saljeva/164624/>

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ПУНКТИ ПРОПУСКУ

7 серпня рано-вранці контрольно-пропускні пункти (КПП) РФ на адміністративному кордоні з Кримом припинили пропуск транспорту і пасажирів. Державна прикордонна служба України повідомила, що з цієї причини пропуск з материкової частини України через КППВВ «Каланчак», «Чаплинка» і «Чонгар» на територію Криму також не проводитиметься³³). Очевидці повідомляли, що КПП РФ з боку Криму взяли під контроль російські військові, а співробітників митниці вивели з території КПП³⁴).

Близько 11:30 рух було відновлено тільки у напрямку через КППВВ «Чонгар». Біля 14:30 розпочався рух і на російських КПП через Каланчак і Чаплинку, але тільки для пасажирів і транспорту, які прямують до Криму³⁵). У звичайному режимі пропускні операції через російські КПП стали здійснюватися лише 9 серпня після 12.00. Пропуск відбувався за умов ретельного огляду всіх особистих речей, багажу та ручної поклажі.

Крім того, 7 серпня мешканці Керчі повідомили про значну кількість військової техніки, що їй було переправлено поромом та спрямовано вглиб Криму. Переміщення військової техніки через переправу тимчасово обмежило рух іншого транспорту та пасажирів.

23 серпня співробітники прикордонної служби РФ відмовили українському адвокату Євгенії Закревській у пропуску на територію Криму. Їй передали повідомлення іноземного громадянина про заборону в'їзду на територію РФ до 1 вересня 2020 року (**Додаток 5**). У повідомленні зазначено, що підставою для заборони є рішення ФСБ, сформульоване згідно п.1 ст. 27 ФЗ № 114 «Про порядок в'їзду та виїзду в РФ». Адвокат мотивує таку заборону власною фаховою діяльністю. Вона репрезентує інтереси ув'язненого у «справі Хізб-ут Тахрір» кримського активіста Еміра-Усеїна Куку як потерпілого в Україні та в Європейському суді з прав людини.

МОНІТОРИНГ УКРАЇНСЬКИХ КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТИВ В'ЇЗДУ–ВИЇЗДУ

31 серпня представники КППГ в межах моніторингового візиту відвідали українські контрольні пункти в'їзду–виїзду (КППВВ) на адміністративному кордоні з Кримом. Також відбулися бесіди зі співробітниками митниці, прикордонної служби та людьми, котрі перетинають КППВВ. Внаслідок моніторингу було зафіксовано як позитивні зміни, так і низку проблем.

Порівняно з 2015 роком відзначено переміни в обладнанні та структурі КППВВ. Як-от, всі три КППВВ — «Каланчак», «Чаплинка» і «Чонгар» — на в'їзді облаштовані інформаційними стендами з мінімумом необхідної інформації про КППВВ: назва КППВВ, дата і документ про створення КППВВ, категорія, вид повідомлення і характер транспортних перевезень, час роботи, телефони та ін. Інформацію на цих стендах викладено трьома мовами: українською, англійською та російською. Всі три КППВВ є міжнародними, постійними, автомобільними і цілодобовими.

Позитивною зміною є те, що тепер на КППВВ рух людей відокремлений від переміщення транспортних засобів. Раніше люди йшли проїжджою частиною в небезпечній близькості

³³ <http://dpsu.gov.ua/ua/news/na-administrativniy-mezhi-z-ar-krim-rosijska-okupaciyna-vlada-prizupinila-propuskni-operacii/>

³⁴ http://vizit.ks.ua/news/rossijskie_voennye_vzjali_pod_kontrol_kpvv_so_storony_kryma_propusk_grazhdan_prekrashhen/2016-08-07-7907

³⁵ <http://dpsu.gov.ua/ua/news/Vidnovleno-propusk-v-Kalanchaku-ta-CHaplinci-v-napryamku-okupovanogo-Krimu/>

від транспорту. Як-от, на КПВВ «Каланчак» смуга для руху пасажирів позначена шляховим обладунком, на КПВВ «Чонгар» облаштовано спеціальний «коридор» для руху людей (Додаток 6).

На КПВВ «Каланчак» і «Чаплинка», як і раніше, не передбачено накриття чи приміщення для пасажирів, котрі очікують своєї черги для проходження прикордонного і митного контролю. Люди змушені дождатися на вулиці просто неба за будь-яких погодних умов. На КПВВ «Чонгар» опоряджено спеціальний павільйон, що виконує функції зали очікування, тут наявні місця для сидіння, буфет, медичний пункт, додатковий інформаційний стенд.

До КПВВ люди дістаються приватним чи громадським транспортом, Херсонською областю рейсові автобуси доправляють пасажирів до КПВВ або від КПВВ на територію материкової України. Цим обумовлено той факт, що люди дождаються на автобуси біля КПВВ. Проте, як і раніше, відсутні криті зупинки — місця для безпечного очікування транспорту.

Серед інформації, що міститься на стендах КПВВ, немає повідомлень для іноземних громадян і осіб без громадянства про порядок отримання документів, необхідних для в'їзду в Крим.

Основними проблемами при перетині українських КПВВ люди називають:

- Обмеження транспортування особистих речей на підставі Постанови КМУ № 1035, в наслідок чого окремі групи особистих речей мешканці Криму не можуть переправити через КПВВ (зокрема, холодильник, твори мистецтва та ін.);
- Проблеми зі співробітниками прикордонної служби та СБУ за умов наявності у громадян України паспортів, виданих незаконними органами де-факто влади Криму, попри те, що такий документ, згідно із законодавством України, є недійсним і володіння ним не має юридичних наслідків;
- Проблеми, пов'язані з очікуванням проходження контролю на вулиці за умов непогоди, погано обладнані туалети.

Співробітники митниці у бесіді з представниками КПГ підтвердили, що дія Постанови КМУ № 1035 є основною причиною конфліктів між громадянами та працівниками митниці на КПВВ. На їхню думку, необхідно снасовувати дійсні на тепер обмеження щодо провезення особистих речей громадян.

З докладним звітом про результати моніторингового візиту можна ознайомитися на сайті КПГ.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

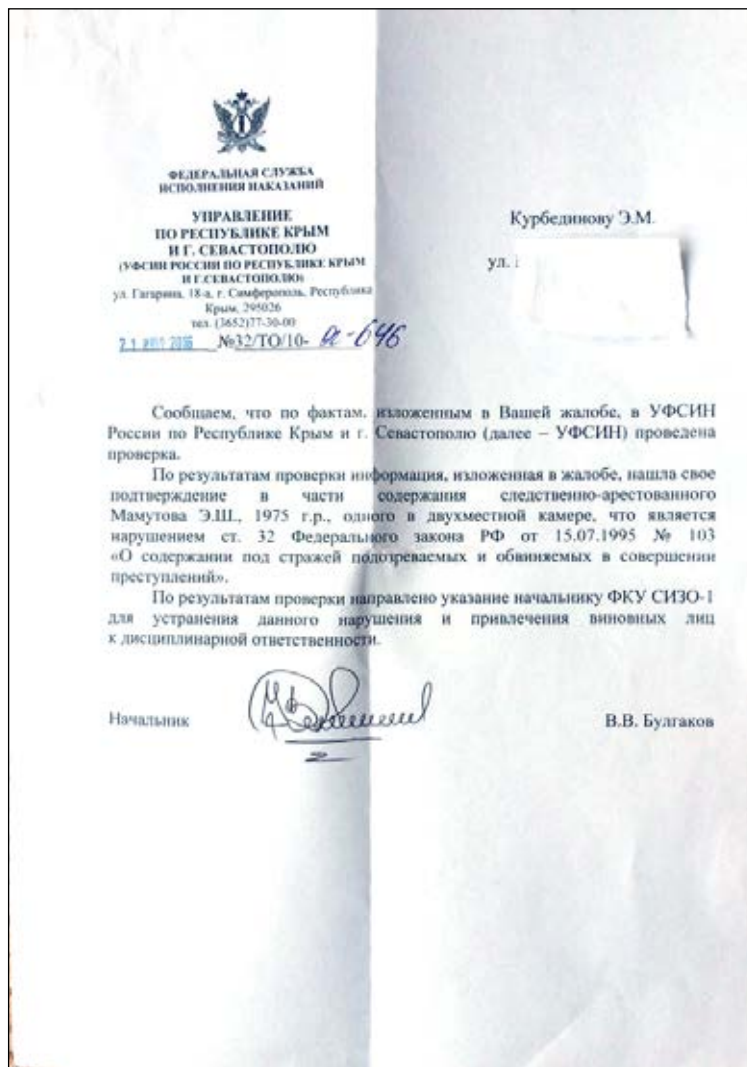
Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

ДОДАТКИ

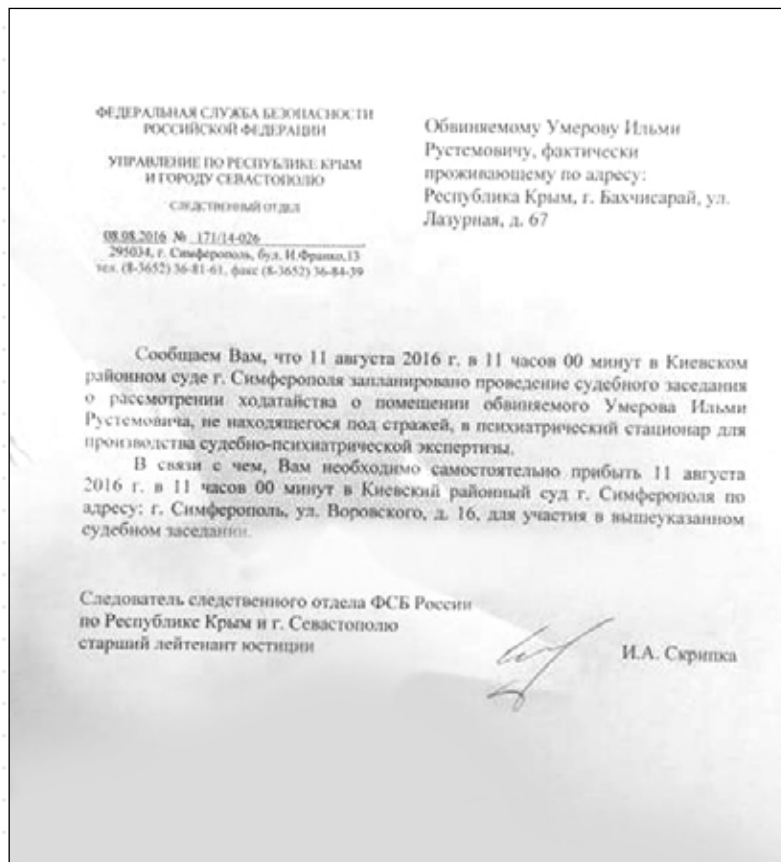
ДОДАТОК 1

Відповідь начальника Управління УФСВП Криму Булгакова В.В.
про тримання в одиночній камері Енвера Мамутова,
фігуранта «справи Хізб ут-Тахрір»

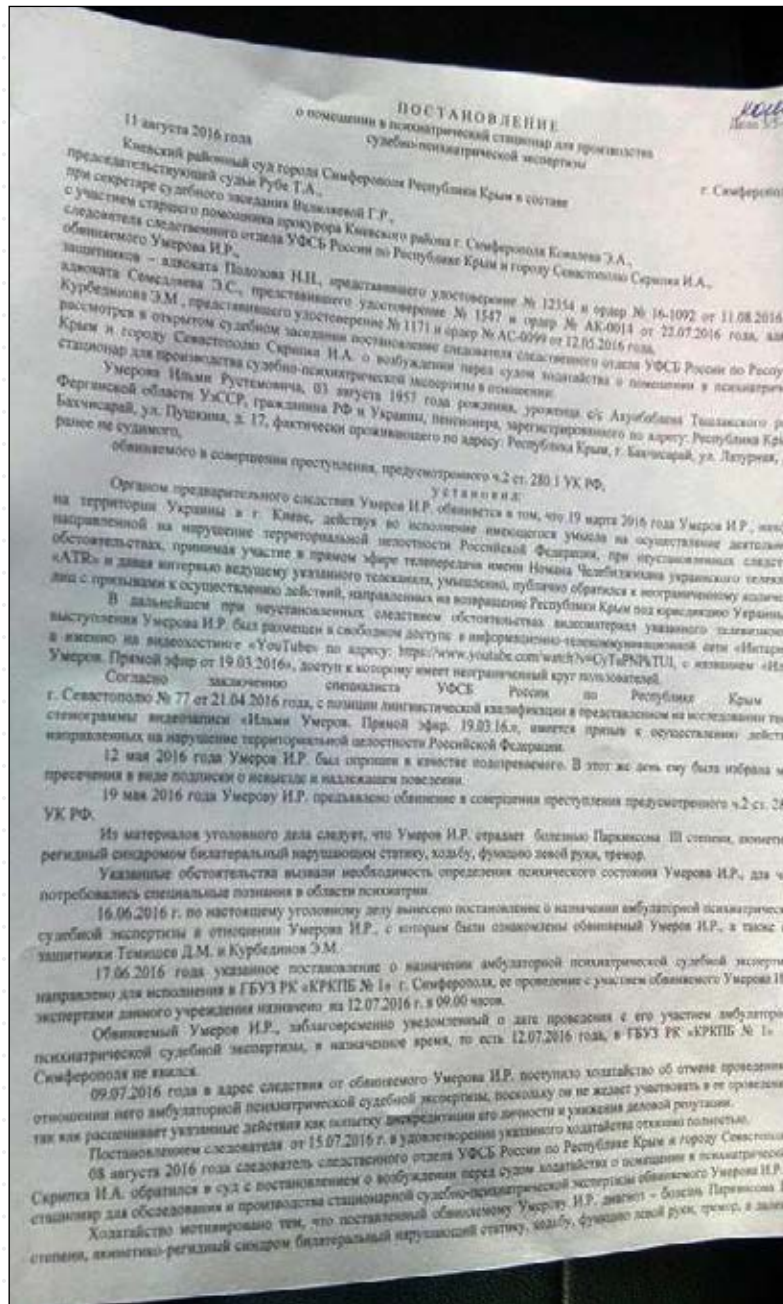
ДОДАТОК 2

Повідомлення Ільмі Умерову про проведення судового засідання
щодо розгляду клопотання про його переміщення до психіатричного
стаціонару для проведення судово-психіатричної експертизи

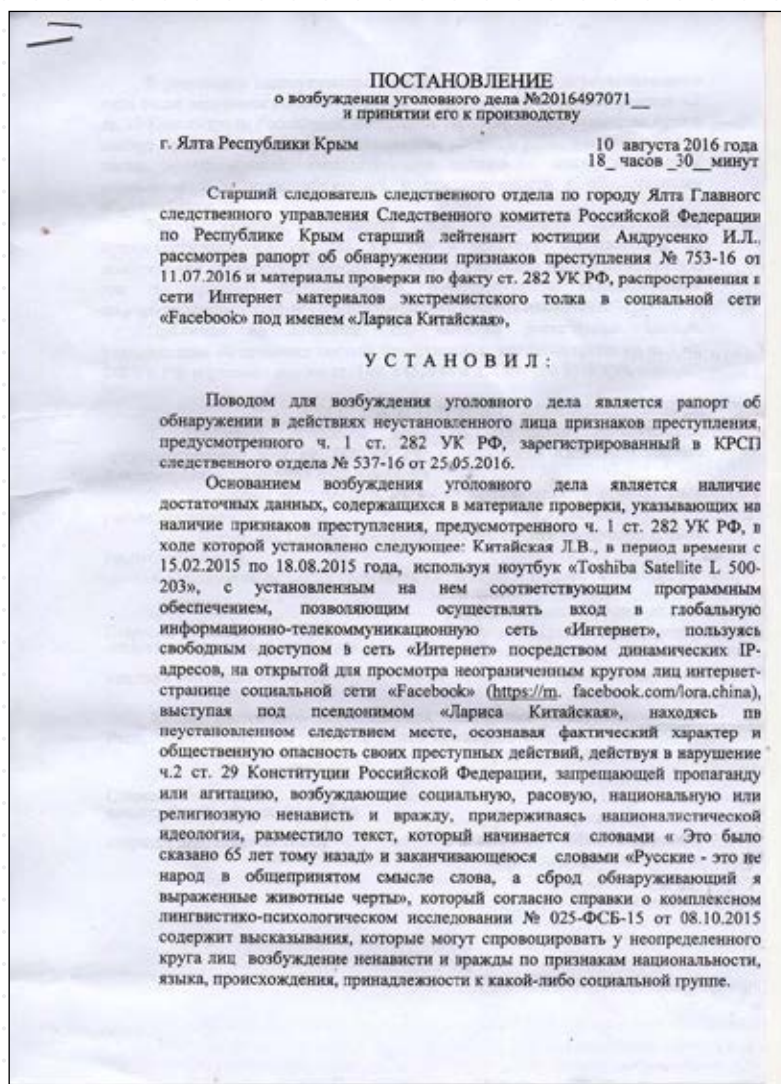
ДОДАТОК 3

Постанова Київського районного суду Сімферополя про переміщення Ільми Умерова до психіатричного стаціонару для проведення судово-психіатричної експертизи

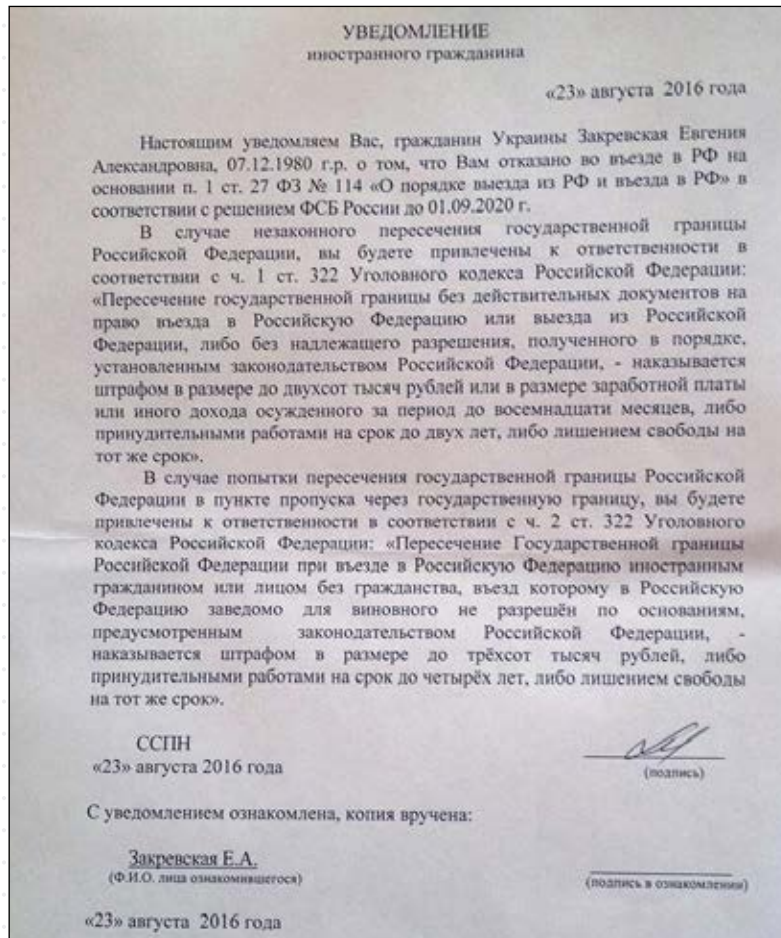
ДОДАТОК 4

Постанова старшого слідчого відділу по місту Ялта Андрусенко І.Л.
про порушення кримінальної справи відносно Лариси Китайської
по ч. 1 ст. 282 КК РФ

ДОДАТОК 5

Повідомлення іноземного громадянина про заборону
в'їзду на територію РФ до 1 вересня 2020 року стосовно
українського адвоката Євгенії Закревської

ДОДАТОК 6

КПВВ «Каланчак»

КПВВ «Чонгар»

Смуга для руху пішоходів на території КПВВ